

افق
بیداری اسلامی

جامعه شناسی دو

پایه یازدهم

نام دبیر: مریم یابنده جهرمی
استان فارس: شهرستان مرودشت

Lm.yabandeh@Hotmail.com

درس پانزدهم

YABANDEH

۴

معنی جمله « هر چیز که در جستن آنی ، آنی » چیست ؟

یعنی ارزش هر فرد، گروه، جریان، جنبش، انقلاب و جامعه ای را بلندای همت او و آنچه از زندگی می خواهد معلوم می کند.

چه مواردی مد نظر بیداری اسلامی نمی باشد ؟

- تغییر موقعیت ملت ها و کشورهای پیرامونی، در نظام جهانی سلطه را اوج همت خویش نمی بیند.
- تنها آرمان بشر را صلحی که بی توجه به عدالت است، نمی پندارد.
- از افق جهان متجدد به عالم نمی نگرد تا در تنگنای جهان سکولار و چالش ها و بحران های ذاتی آن متوقف گردد .

مسئولیت ها و رسالت های بیداری اسلامی کدامند ؟

- ۱- دفاع از محرومان و مستضعفان جهان را وظیفه خود می داند .
- ۲- نوع بشر را مخاطب پیام خود قرار می دهد .
- ۳- حلّ مشکلات معرفتی و معنوی بشریت را رسالت خود می بیند .

برخی دانشمندان علوم اجتماعی، انقلاب اسلامی ایران را **نخسین انقلابی** می‌دانند که **پس از انقلاب فرانسه** در سطح جهانی اتفاق افتاده است.

در جهان دو قطبی قرن بیستم، هویت و اهمیت جنبشها، انقلاب‌ها و کشورها چگونه شناسایی می‌شد؟

هویت جنبشها، انقلاب‌ها و کشورها براساس نسبتی که با یکی از دو قطب جهان، یعنی بلوک شرق و غرب داشتند، شناسایی می‌شد. و میزان اهمیت آنها براساس دوری و نزدیکی به یکی از این دو قطب مشخص می‌گردید.

دلیل اهمیت یافتن و کم‌اهمیت تلقی کردن انقلاب اسلامی ایران در جهان دو قطبی قرن بیستم چه بود؟

انقلاب اسلامی ایران از آن جهت که یک نظام سیاسی وابسته به بلوک غرب را هدف قرار داده بود، اهمیت می‌یافت. اما چون به بلوک شرق وابسته نبود، از اهمیت آن کاسته می‌شد.

اگر انقلاب اسلامی به بلوک شرق و جریان‌های چپ نظر می‌داشت چه پیش می‌آمد؟

مانعی را که امریکا در مرزهای جنوبی شوروی با حمایت از نظام سیاسی وابسته پهلوی، ایجاد کرده بود، فرو می‌ریخت و فرصت جدیدی برای شوروی پدید می‌آورد.

نظر دولتمردان امریکا در مورد انقلاب اسلامی چه بود؟ چرا؟

آن‌ها معتقد بودند انقلاب اسلامی به دلیل اینکه ارتباطی با بلوک شرق برقرار نمی‌کرد، توان مقاومت ندارد و نمی‌تواند تداوم یابد و دیر یا زود، بار دیگر، دست‌نیاز به سوی بلوک غرب دراز می‌کند و به همین دلیل ابتدا از عمق حادثه‌ای که اتفاق می‌افتاد، غافل بودند.

زیرا آنها انقلاب اسلامی را با **موازین فرهنگ غرب** می‌سنجیدند حال آنکه انقلاب اسلامی ایران از متن فرهنگی دیگر بر می‌خواست.

انقلاب اسلامی ایران از متن چه فرهنگی و با چه هدفی شکل گرفت؟

انقلابی بود که از متن فرهنگ اسلامی برمی خواست .
و برای حفظ هویت اسلامی و تأمین حقوق از دست رفته امت اسلامی شکل می گرفت.

چرا انقلاب اسلامی ایران نخستین انقلابی است که پس از انقلاب فرانسه در سطح جهانی اتفاق افتاده است؟

زیرا هیچ یک از انقلاب هاپس از انقلاب فرانسه، یک انقلاب جدید نبودند بلکه همه در جهت بسط و گسترش انقلاب فرانسه بودند.

یعنی :

همه در چارچوب آرمان ها و ارزش های سکولار جهان غرب تعریف شده بودند اما انقلاب اسلامی ایران از متن یک فرهنگ اسلامی بر می خواست .

نکاتی در مورد انقلاب فرانسه

انقلاب فرانسه در سال **۱۷۸۹** میلادی با آرمان‌ها و ارزش‌های مدرنی شکل گرفت که پس از رنسانس به وجود آمده بود.

این انقلاب ابتدا در خاستگاه خود، فرانسه، گرفتار مشکل شد اما به زودی به صورت سلسله انقلاب‌های ۱۸۳۰ و ۱۸۴۸ میلادی حیاتی مجدد یافت و همه کشورهای اروپایی را فراگرفت.

- ❖ انقلاب فرانسه سر آغاز شکل‌گیری جهان سکولار به شمار می‌رود و به لحاظ تاریخی اولین انقلاب جدیدی است که در جهان اتفاق افتاده است یعنی در جهت بسط و گسترش انقلاب‌های دیگر به وجود نیامده است.
- ❖ انقلاب ۱۸۳۰: معروف به انقلاب ژوئیه در فرانسه رخ داد از این انقلاب به عنوان آغازی بر تغییر پادشاهی مشروطه و جایگزینی حاکمیت مردمی به جای حق سلطنت ارثی یاد می‌شود.
- ❖ انقلاب ۱۸۴۸: انقلاب‌ها و شورش‌هایی است که در سرتاسر اروپا در سال ۱۸۴۸ رخ داد. دانشمندان هدف بنیادی این شورش‌ها را نابودی پایه‌های نظام فئودالی در اروپا و همچنین از بین بردن سدهایی که جلوی رشد و شکوفایی سرمایه‌داری را می‌گرفت، می‌دانند موج این جنبش‌ها از فرانسه در فوریه آغاز گشت و بی‌درنگ سراسر اروپا را فراگرفت.

نکاتی در مورد انقلاب روسیه

در سال ۱۹۱۷ میلادی در روسیه رخ داد .

دارای رویکرد چپ و سوسیالیستی بود .

به دلیل داشتن خصلت سکولار درون فرهنگ غرب قرار می گرفت .

تفاوت انقلاب اکتبر روسیه با سایر انقلاب های اروپایی

انقلاب اکتبر روسیه رویکرد چپ و سوسیالیستی داشت اما انقلاب های اروپایی رویکردی لیبرالیستی داشتند .

نکاتی در مورد انقلاب های آزادی بخش قرن ۲۰

تقلیدی بدلی از انقلاب های مدرن بودند.

در دوره استعمار، مقهور و مرعوب جوامع غربی شده بودند.
چالش های خود را از نگاه نظریه پردازان غربی تفسیر می کردند و راه حل آن چالش ها را نیز در پیوستن به جوامع غربی می دیدند.

شباهت و تفاوت انقلاب فرانسه با انقلاب اسلامی ایران

شباهت : هر دو انقلاب هایی بودند که با **آرمان های جدید** در سطح جهان اتفاق افتادند .

تفاوت : انقلاب فرانسه در چارچوب آرمان ها و **ارزش های سکولار و دنیوی** شکل گرفت اما انقلاب اسلامی ایران الگوی رفتاری خود را از **فقه اجتماعی و سیاسی شیعه** می گرفت .

انقلاب اسلامی ایران از منظر دینی چه اقدامی انجام داد ؟

این انقلاب از منظر دینی و فرهنگی به **شناخت بحران ها و چالش های جهان اسلام** پرداخت.

انقلاب اسلامی ایران با بازگشت به هویت اسلامی چه امکانی را فراهم آورد ؟

این انقلاب با بازگشت به هویت اسلامی، **فرصت جدیدی را برای جهان غرب، جهت عبور از بحران های معرفتی و معنوی آن** پدید آورد.

رویکرد متفاوت دولتمردان و روشنفکران جهان اسلام قبل از انقلاب اسلامی ایران نسبت به مسائل و مشکلات جوامع خود و جهان اسلام

رویکرد اول : مسائل جهان اسلام را از نوع مشکلاتی می دانستند که در اثر عقب ماندگی تاریخی از جوامع غربی پیش آمده بود.

رویکرد دوم، مسائل جهان اسلام را از نوع مشکلاتی می دانستند که لیبرالیسم غربی به وجود آورده بود .

کسانی رویکرد دوم را داشتند، از موضع اندیشه های مارکسیستی و سوسیالیستی به مبارزه با غرب سیاسی می پرداختند.

تا پیش از انقلاب اسلامی، هر یک از ده هاکشور بزرگ و کوچک مسلمان با گرایش به یکی از دو رویکرد گفته شده، در حاشیه بلوک شرق یا غرب قرار می گرفتند و چگونگی برخوردشان بامسائل مهم جهان اسلام از جمله مسئله فلسطین، تحت تأثیر قطب بندی مزبور بود.

چگونگی برخورد کشورهای مسلمان نسبت به مسئله فلسطین

- ❖ کشورهایی که **زیر نفوذ بلوک غرب** بودند، دولت **اسرائیل را به رسمیت** می شناختند و یا در **جهت سازش** با آن گام برمی داشتند.
- ❖ کشورهایی که زیر نفوذ بلوک شرق بودند، **جبهه پایداری و مقاومت** را تشکیل می دادند.

گروه های مبارز فلسطینی ناگزیر به بخش اخیر ملحق می شدند.

هویت گروه های مبارز فلسطینی

- ❖ برخی از گروه های مبارز فلسطینی **هویت مارکسیستی** داشتند و با **هویت الحادی** خود، جایگاهی برای **اعتقادات دینی و معنوی قائل نبودند**.
- ❖ برخی دیگر اندیشه های **ناسیونالیستی** داشتند و با **هویت ناسیونالیستی** خود، **اسلام را به عنوان پدیده ای عربی می پذیرفتند**.

جمله « فلسطین عرصه تقابل بلوک شرق و غرب شده بود » به چه معناست ؟

یعنی دولت اسرائیل با حمایت های مالی و تسلیحاتی امریکا و کشورهای اروپایی وابسته به بلوک غرب تجهیز می شد و جبهه مقابل (فلسطین) با سلاح های روسی می جنگید.

چه عاملی موجب تضعیف موقعیت گروه های مبارز فلسطینی شد؟

بعد از مرگ جمال عبدالناصر، در زمان انور سادات، دولت مصر که تا پیش از آن مظهر ناسیونالیسم عربی بود در قرارداد کمپ دیوید، اسرائیل را به رسمیت شناخت و این مسئله موقعیت گروه های فلسطینی را تضعیف کرد..

اهمیت انقلاب اسلامی ایران در چه بود؟

اهمیت انقلاب تنها در این نبود که مهمترین قدرت حامی اسرائیل در منطقه یعنی شاه را ساقط کرده بود، بلکه در راهکاری بود که برای مبارزه با صهیونیسم ارائه می داد.

بازگشت به اسلام و مطرح شدن اسرائیل به عنوان مسئله جهان اسلام چه پیامدهایی به دنبال داشت؟

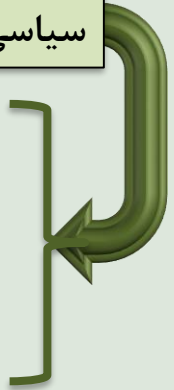
اولا: مشروعیت قرارداد کمپ دیوید را در باور مسلمانان، مخدوش کرد.
ثانیا: مقاومت در برابر صهیونیسم را از موضع اعتقاد اسلامی و با تکیه بر ایمان به خداوند و قدرت الهی آغاز کرد.

تأثیرات انقلاب اسلامی ایران بر جهان اسلام

- از میان برداشته شدن انور سادات توسط اسلام خواهان مصر
- شکل گیری انتفاضه و جنبش های جدید اسلامی در فلسطین
- جهاد اسلامی افغانستان در برابر حکومت وابسته به بلوک شرق
- تشکیل جبهه نجات اسلامی در الجزایر و پیروزی اسلام گرایان در انتخابات ۱۹۹۰ م این کشور
- سلسله جنبش ها و انقلابهای گسترده مردم در کشورهای عربی که از سال ۱۳۸۹ ه. ش ، که تاکنون به سقوط قدرت های سیاسی در چهار کشور عربی منجر شده است.

- ❖ وقوع این انقلاب ها، سه دهه بعد از انقلاب اسلامی ایران نظیر همان وقایعی است که چهار دهه پس از انقلاب فرانسه در کشورهای اروپایی رخ داد.
- ❖ این مورد مهم ترین پیامد انقلاب اسلامی در جهان اسلام است که برخی آن را بهار عربی نامیدند و غرب برای انحراف این انقلاب ها با تمام توان وارد عمل شد .

چرا غرب برای انحراف انقلاب ها یی که از سال ۱۳۸۹ تا کنون در کشورهای عربی شکل گرفته است با تمام توان وارد عمل شده است ؟

چون این انقلاب ها حکایت از **بیداری اسلامی** در کشورهای عربی دارند .

تفاوت حرکت اجتماعی نخستین بیدارگران اسلامی با حرکت های اخیر بیداری اسلامی

نخستین بیدارگران در جهان اسلام، اندیشمندان و عالمانی بودند که برای حفظ استقلال و عزت جهان اسلام به دنبال اصلاح رفتار حاکمان جوامع اسلامی بودند.
اما امروزه بیداری اسلامی، حاصل انتقال بیداری از سطح نخبگان به متن مردم و فرهنگ عمومی جهان اسلام است.

پیامد تحقق بیداری اسلامی در جوامع اسلامی

اگر بیداری اسلامی در جوامع اسلامی تحقق پیدا کند، این جوامع به سوی نظامی حرکت خواهند کرد که فارغ از قدرتهای قومی و قبیله ای بر مدار فقاقت و عدالت، سازمان می یابند.

امام خمینی در وصیت نامه سیاسی و الهی خود چه آینده ای را برای کشورهای مسلمان ترسیم کرده اند ؟

تشکیل یک دولت اسلامی با جمهوری های آزاد و مستقل را برای آینده کشورهای مسلمان ترسیم می کنند.

مسئولیت ها و رسالت های انقلاب اسلامی

- ۱- از عزت و اقتدار جهان اسلام پاسداری می کرد .
- ۲- دفاع از محرومان و مستضعفان جهان را وظیفه خود می دانست .
- ۳- فطرت الهی همه انسان ها را مخاطب پیام خود قرار می داد .
- ۴- حلّ مشکلات معرفتی و معنوی بشریت را رسالت خود می دید .

امام خمینی در نامه خود به گورباچف به چه نکاتی اشاره کرده بودند ؟

ایشان با استفاده از حکمت مشاء و اشراق به اشکالاتی اشاره کرد که در محدود کردن دانش و علم به شناخت حسی یا شناخت عقلی وجود دارد. ایشان ضمن پیش بینی فروپاشی بلوک شرق، از آنان خواست تا برای عبور از همه بحران ها، به سوی آموزه های اسلام گام بردارند و بدین منظور نخبگان خود را برای فراگیری حکمت و علوم اسلامی به ایران بفرستند.

تأثیرات جهانی انقلاب اسلامی ایران (فراتر از جهان اسلام)

انقلاب اسلامی به بحران های عمیق معرفتی و معنوی جهان غرب و چالش های مربوط به آن فرصت بروز و ظهور داد .

انقلاب اسلامی که مستقل از ارزش ها و آرمان های جهان غرب شکل گرفت، شاهدهی گویا برای حضور تاریخ ساز فرهنگ های غیرغربی بود.

انقلاب اسلامی در شکل گیری یا گسترش اندیشه های پسامدرن و به وجود آمدن، رویکرد دینی و معنوی به زندگی اجتماعی غرب موثر بود .

انقلاب اسلامی در از دست رفتن اعتبار، ارزش ها و آرمانهای بعد از رنسانس، و شکل گیری نظریه های ناظر به افول سکولاریسم مؤثر بود.

تأثیر انقلاب اسلامی ایران بر کشورهای جهان سوم چگونه انجام می شود ؟

انقلاب اسلامی ایران راه نوینی را فرا روی کشورهای جهان سوم قرار داد. این مسیر جدید، موقعیت استوار دو قطب سیاسی قرن بیستم (بلوک شرق و غرب) را درهم ریخت و قطب بندی جدیدی (تمدن اسلامی) را به جهان تحمیل کرد.

- ❖ جهان غرب پس از پی بردن به عمق حادثه و توان تأثیرگذاری انقلاب اسلامی، سلسله اقدامات مستمری را در مقابله با آن انجام داده و مقاومت ایران اسلامی در برابر هریک از آن اقدامات، موقعیت جدیدی را برای جهان اسلام پدید آورده است.
- ❖ **کودتای نوژه و هشت سال جنگ تحمیلی** از نخستین تلاشهایی بود که برای مقابله با انقلاب اسلامی ایران انجام شد.

تفاوت جنگ ایران و عراق با سایر جنگ های قرن بیستم

در جنگ تحمیلی ، تمامی کشورهای بلوک شرق و غرب، علیه ایران متحد شدند. تسلیحات روسی، امریکایی، فرانسوی، آلمانی و... و دلارهای نفتی کشورهای عربی در خدمت ارتشی قرار گرفته بود که آغازگر جنگ بود. این در حالی بود که ایران برای تهیه ابتدایی ترین تجهیزات از جمله سیم خاردار، تحریم شده بود.

تأثیر انقلاب اسلامی ایران بر قطب بندی قرن بیستم

مقاومت انقلاب اسلامی ایران در دههٔ نخست، موقعیت بلوک شرق را به عنوان تنها رقیب بلوک غرب متزلزل ساخت و موقعیت جهان اسلام را به عنوان یک قطب فرهنگی تثبیت کرد.

❖ کشورهای غربی برای مقابله با حضور فرهنگی و تمدنی جهان اسلام دو نظریه «پایان تاریخ فوکویاما» و «جنگ تمدن ها» را مطرح کردند.

نظریه پایان تاریخ فوکویاما چیست و چه چیز بر آن خط بطلان کشید؟

طبق این نظریه بعد از فروپاشی بلوک شرق نظم نوین جهانی بر مدار یک قطب واحد شکل می گیرد. موفقیت انقلاب اسلامی ایران و پیامدهای جهانی آن بر این نظریه خط بطلان کشید.

نظریه جنگ تمدن ها به چه چیز اشاره دارد و پیامدهای آن کدامند؟

این نظریه به حضور فرهنگی و تمدنی جهان اسلام و شکل گیری قطب بندی جدید فرهنگی تمدنی اعتراف می کند .
پیامد های آن عبارتند از :

اولا با طرح دیگر تمدن ها در عرض تمدن اسلامی، جایگاه برجسته و منحصر به فرد انقلاب و فرهنگ اسلامی را نادیده می گرفت .

ثانیا با طرح جنگ تمدن ها، رویکرد خصمانه جهان غرب را به جنبش های اسلامی، توجیه می کرد و از این طریق، هراسی را که پس از جنگ جهانی دوم، نسبت به بلوک شرق وجود داشت، متوجه جهان اسلام می گرداند .

اقتصاد و سیاست جهان غرب در شرایط فعلی که ابعاد جهانی پیدا کرده نیازمند مناطق پیرامونی است. انباشت ثروت جهان در دست جمعی اندک، جز با فقر و وابستگی اقتصادی و سیاسی انبوه آدمیان ممکن نیست.

دنیای غرب، صرف نظر از بحران های معرفتی و معنوی خود، برای تأمین نیازهای اقتصادی و سیاسی ناگزیر است با حرکت های مستقلی که در جهان اسلام شکل گرفته است مقابله نماید و به این منظور فعالیت هایی را انجام می دهد .

اقدامات غرب در مقابل حرکت های مستقلی که در جهان اسلام شکل گرفته است عبارتند از :

مقابله نظامی و سیاسی از طریق حضور مستقیم؛ مانند آنچه در افغانستان و عراق رخ داده است

محاصره و تحریم اقتصادی از طریق سازمان های بین المللی مانند آنچه نسبت به ایران انجام می شود

تبلیغ معنویت های کاذب و سکولار در کشورهای غربی برای اشباع خلأ معنوی فرهنگ غرب

تصویرسازی خشن و غیرعقلانی از فرهنگ اسلامی از طریق سازماندهی و شکل دهی جریان های تروریستی وهابی

تفسیرهای سکولار از اسلام و حمایت از اسلام امریکایی در مقابل انقلاب اسلامی

مدیریت جنگ رسانه ای همه جانبه در برابر حرکت فرهنگی جهان اسلام

ایجاد اختلافات فرقه ای و مذهبی برای تضعیف جهان اسلام